

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

АНОТАЦІЇ ДОПОВІДЕЙ

НА МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ: КОНФЛІКТИ ЯК
СКЛАДОВА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

29 травня 2013 р.

(українською мовою)

Беляєв Михайло Петрович, кандидат історичних наук, старший викладач Хімкінської філії Російського університету кооперації (м. Шатура, Росія)

**«ДЮССЕЛЬДОРФСЬКА КОРОВ'ЯЧА ВІЙНА» І
ВЕСТФАЛЬСЬКИЙ МИР**

Бранденбурзький курфюрст Фрідріх Вільгельм спробував запобігти проведенню контрреформації у володіннях свого сусіда-пфальцграфа Нейбурга і виступив на захист протестантів герцогства Юліх-Берг у 1651 р. Проте, стани чотирьох нижньорейнських провінцій об'єдналися проти Бранденбургу. Військова авантюра курфюрста, так звана «Дюссельдорфська коров'яча війна», зазнала невдачі. Майбутній «Великий курфюрст» порушував правила гри Вестфальської мирної системи, що була створена після Тридцятирічної війни. Фрідріх Вільгельм зрозумів, що повинен рахуватися з нормами імперського права у своїх політичних акціях після укладення миру.

Бессонова Марина Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

**СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США ЯК ДЖЕРЕЛА З
ВИВЧЕННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗОН МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ**

З часів створення Ради Національної безпеки США в період Холодної війни – її документи стали важливим джерелом для вивчення американської зовнішньої політики. На сучасному етапі кожний президент Сполучених

Штатів приймає нову «Стратегію національної безпеки», яка дозволяє нам прогнозувати зміни у міжнародній політиці та є цінним джерелом для майбутніх історичних досліджень. Завдяки різноманітним он-лайн проектам та відкритим веб-ресурсам, які є частиною нинішньої американської публічної дипломатії, вивчення цих важливих документів стає доступним для вчених з усіх країн.

Білоконь Олександр Сергійович, молодший науковий співробітник
Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ,
Україна)

ЗАРУБІЖНА ІСТОРИОГРАФІЯ КОНФЛІКТІВ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ

Наведено історіографічний доробок зарубіжних вчених з дослідження конфліктів в історії міжнародних відносин. Для більш детального аналізу відокремлені дослідження сучасної наукової літератури, що присвячені Китаю та Азіатсько-тихоокеанському регіону. Також проаналізовані праці провідних зарубіжних учених та пріоритетні напрямки науково-дослідних робіт початку ХХІ століття, особливу увагу приділено теоретико-методологічним засадам.

Богданович Іван Іванович, кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник Державної установи «Інститут
всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ПОЛІТИЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ І ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН

У доповіді розглядається співвідношення між політичною стабільністю та економічною безпекою пострадянських країн на різних етапах їх соціальної трансформації. Доводиться пріоритетне значення політичних факторів зростання економіки та взаємозумовлений, а не односторонній, зв'язок політичної і економічної систем. Стверджується, що подібний взаємозв'язок політики й економіки стає особливо очевидним в умовах суспільних перетворень. Формулюється загальне теоретичне положення щодо «безконфліктного економічного розвитку» як концептуального елементу більш ширшої концепції «сталого розвитку». Стверджується, що стабільне зростання економіки можливе лише на ґрунті стабільної політичної системи – ефективної та легітимної. Основним завданням цієї системи є уникнення політичних конфліктів, суспільних розшарувань та економічних дисбалансів.

Бульвінський Андрій Григорович, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИБІР ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ КОНФЛІКТИ В ІСТОРІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Доповідь присвячено пошуку й актуалізації історичних витоків сучасної зовнішньої політики України, більша частина яких має цивілізаційну природу, стосуючись одвічної української ситуації цивілізаційного протистояння, цивілізаційного синтезу, цивілізаційного вибору. Стверджується, що ціннісна детермінованість зовнішньополітичної діяльності сучасної української держави впливає з усієї попередньої історії українського народу та його державотворчих зусиль. Обґрунтовано глибоку історичну інтегрованість України до європейської цивілізації та безпосередню причетність до її історії. Продемонстровано унікальну роль українського народу в обстоюванні східних та південних рубежів цієї цивілізації. Зовнішньополітичну діяльність сучасної України розглянуто під кутом зору цивілізаційного вибору й цивілізаційного синтезу, котрі слід вважати перманентними станами всіх цивілізаційно порубіжних країн.

Василенко Вікторія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної історії та зарубіжного регіонознавства Белгородського державного національного дослідницького університету (м. Белгород, Росія)

ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ГАРРІ С. ТРУМЕНА У ПОЛЬСЬКОМУ ПИТАННІ У 1945 Р.: ЖОРСТКА ЛІНІЯ АБО НЕПОСЛІДОВНІСТЬ?

Автор розглядає перші місяці зовнішньополітичної діяльності адміністрації Трумена у 1945 р. у контексті вирішення польського питання. Цей період цікавий тим, що саме тоді американська дипломатія стала відігравати провідну роль у переговорах щодо Польщі, діючи у руслі двостороннього врегулювання між Сполученими Штатами і Радянським Союзом з мінімальною участю Великобританії, яка фактично упродовж всієї війни виступала захисником польських інтересів. Значна увага при аналізі зовнішньої політики США приділяється особистості нового американського президента, специфіці обставин і його оточенню, що дозволяє переглянути деякі усталені тези про значення польського питання у контексті розвитку відносин конфронтації в антигітлерівській коаліції в умовах становлення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

Вдовиченко Вікторія Андріївна, викладач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», здобувач Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

БІЛЬШЕ ВІД ЄВРОПИ, БІЛЬШЕ – ЄВРОПІ: ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ЄВРОПЕЙСЬКУ СТРАТЕГІЮ БЕЗПЕКИ

З моменту прийняття Європейської стратегії безпеки у 2003 році у світі відбувся ряд істотних подій, що суттєво вплинув на стан безпеки оточуючого середовища, особливо на такий вимір як права людини, що стає все більш і більш актуальним саме з точки зору безпеки. У цій доповіді представлено точку зору Італійської Республіки на ці питання, а саме ставлення Італії до Європейської стратегії безпеки і Європейської глобальної стратегії.

Ведрін Олів'є, професор, ректор *Континентального університету* (м. Київ, Україна)

ЯК СПАДЩИНА КОНФЛІКТІВ МІЖ ФРАНЦІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ ПОБУДУВАЛА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Дві світові війни між Францією та Німеччиною знищили європейський континент, що мало наслідки і для решти світу. Після закінчення Другої світової війни, Франція і Німеччина вирішили припинити ворожнечу. Деякі з найбільш важливих батьків-засновників Європейського Союзу є представниками саме французького та німецького народів: Жан Моне, Роберт Шуман, Конрад Аденауер. Відносини між Францією і Німеччиною зараз втілені у співпраці, яку називають «франко-німецькою дружбою». Ця дипломатична концепція стала своєрідним посланням, що свідчить про примирення між Францією і Німеччиною, та стає основою європейської інтеграції та миру на Європейському континенті.

Верхофстад Роб, директор департаменту освіти та досліджень, *Ханза Університет прикладних наук Гронінгену* (м. Гронінген, Нідерланди)

ВІЙНА І ГОЛЛАНДЦІ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ «МАЛИХ» КРАЇН

Приклад Нідерландів у галузі формування та адаптації власної зовнішньополітичної діяльності показує, як саме невеликі країни пристосовуються до світової політики упродовж століть. Ми можемо назвати три основних принципи голландської зовнішньої політики, з часів здобуття незалежності Нідерландів з кінця XVI століття: морська торгівля, дотримання нейтралітету, та інтернаціоналістський ідеалізм. Ці принципи пояснюють, як голландцям вдавалося успішно дотримуватися нейтралітету протягом усього періоду, та особливо в роки світових конфліктів. Після Другої світової війни було знайдено новий орієнтир для голландської зовнішньої політики, спрямованої на післявоєнне відновлення, захист для нового ворога (комунізму) і відшкодування збитків від втрати колоній. Нова

стратегія була спрямована на участь у трансатлантичному альянсі у поєднанні з європейською інтеграцією.

Власова Альона Юріївна, аспірантка Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

МІЖНАРОДНИЙ ЖІНОЧИЙ РУХ І ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ У 60-70-ТІ РР. ХХ СТ.

Друга половина ХХ ст. характеризується активною діяльністю жіночих організацій у світі, виражаючи свою громадянську активність – жіночий рух переростає у активну, реальну силу демократії. Коло вирішуваних питань виходить за межі державних кордонів, що приводить до об'єднання рухів. Жіночі організації звертають увагу на проблеми міжнародної безпеки, миру та роззброєння. Протягом 60-70 рр. ХХ ст. проводяться конгреси та ряд зустрічей жіночих організацій для розгляду проблем міжнародного значення, зокрема для поліпшення міжнародної ситуації в світі.

Воробйов Сергій Миколайович, науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

РОЛЬ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Стабільність на кордонах – є запорукою мирного існування будь-якої держави. Придністровський конфлікт є прикладом потенційної зони нестабільності у прикордонній смузі України. Упродовж всього існування придністровського конфлікту Україна намагалася захистити свої інтереси, беручи участь у спробах його врегулювання. Доповідь присвячена основним крокам та визначенню ролі України в означеному регіональному конфлікті.

Врадій Олексій Сергійович, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України (м. Київ, Україна)

АНТИТЕРОРИСТИЧНА СТРАТЕГІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЄС

Доповідь присвячена проблемам боротьби з міжнародним тероризмом, її цілям та методам, а також антитерористичній політиці країн Європейського Союзу. Автор відзначає слабкість та неузгодженість держав ЄС у міжнародному протистоянні тероризму.

Гузенко Ірина Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, вчений секретар Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І КОНФЛІКТ: МІЖНАРОДНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОНТЕКСТ ПРОТЕСТНИХ РУХІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Доповідь має на меті визначення ступеня економічної детермінованості суспільно-політичних конфліктів за умов глобалізації. Доводиться зумовленість національних політичних процесів глобальним економічним контекстом, що, зокрема, знаходить свій прояв у виникненні й поширенні різноманітних протестних рухів під впливом глобальних економічних криз. Стверджується, що зазначені рухи слугують підтвердженням циклічного характеру розвитку економіки, розгортаючись переважно на стадії економічного занепаду – в економіках, уражених процесами стагнації. Водночас, наголошується, що частина політичних конфліктів спалахує на стадії економічного піднесення. Таким чином формулюється теоретичне положення: «різні стани економіки породжують різні типи політичних конфліктів». Доводиться також, що глобальний характер економічних процесів призводить до відповідної глобалізації процесів політичних, зокрема, до перетворення національних політичних (зокрема протестних) рухів на транснаціональні.

Гусєв Віктор Іванович, доктор історичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Київського славистичного університету (м. Київ, Україна)

МЮНХЕНСЬКА ЗМОВА, АБО ЯК ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ ЗРАДИЛИ ЧЕХОСЛОВАЧИНУ: ПОГЛЯД ІЗ СЬОГОДЕННЯ

У доповіді висвітлюється напружена міжнародна обстановка у другій половині 30-х років ХХ ст. в Європі і у всьому світі, пов'язана з намірами Німеччини розв'язати Другу світову війну та посилити свій політичний та економічний потенціал за рахунок інших європейських держав.

Наводяться приклади політики умиротворення, яку проводили правлячі кола Англії, Франції та США щодо агресивних дій гітлерівської Німеччини по відношенню до Чехословаччини. Розкривається хід підготовки до Мюнхенської змови наприкінці вересня 1938 року та її результати, їх оцінка міжнародною громадськістю.

Домарадські Спасімір, кандидат політичних наук, доцент Лазарські Університету (м. Варшава, Польща)

ЧИ ПОТРІБЕН КОНФЛІКТ? ІСТОРИЧНЕ ПРИМИРЕННЯ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ І СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Історичне примирення є однією з рушійних сил європейської інтеграції. У цій доповіді здійснено спробу розглянути основні причини

перешкод на шляху до примирення у міжнародних відносинах Центральної та Східної Європи, дана оцінка наслідкам цього для окремих країн і регіону в цілому, та запропоновані аргументи щодо необхідності продовження «історичної політики», яка може призупинити процес примирення.

Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичної історії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ, Україна)

ПРОБЛЕМА ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ США ПОСТБІПОЛЯРНИХ ЧАСІВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Доповідь присвячено основним теоретико-методологічним аспектам дослідження зовнішньополітичних стратегій США у пост-біполярний період. Основну увагу приділено питанням подолання конфліктів, та тій ролі, яка їм надається у стратегіях зовнішньої політики США.

Жалоба Ігор Володимирович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри дипломатичної і консульської служби Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ ГАБСБУРЗЬКОЇ МОНАРХІЇ У ПОДОЛАННІ АВСТРІЙСЬКО-РУМУНСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Румунія, як і Балкани у цілому, належали, за баченням австрійських політиків і ділових кіл, до “природної області збуту” австрійських товарів. Зростання об’ємів австрійсько-румунських торговельних операцій засвідчується наступними даними: 1871 р. з Австрії до Румунії було ввезено товарів на суму в 30,3 млн. франків, а вивезено з Румунії до Австрії на суму в 26,9 млн. франків. Через десять років, у 1881 р., ці показники становили вже відповідно 135 і 72,1 млн. франків, а у 1902 і 1912 рр. – 102,5 і 35,4 та 145 і 64,2 млн. крон. Втім, дане зростання відбувалося на фоні доволі запеклого протистояння сторін, яке мало на меті максимально відстояти власні інтереси. Спочатку перевага була на боці Дунайської монархії, якій вдалося у 1875 р. підписати з Румунією вкрай вдалу для себе торгову конвенцію. За нею мита на австрійські промислові товари були частково знижені або ж частково скасовані. Проголошення парламентом Румунії незалежності (9 травня 1877 р.) створювало необхідні передумови для більш послідовного відстоювання румунською буржуазією своїх національних інтересів. Це, зокрема, проявилось у відмові румунської сторони від торгової конвенції з Австро-Угорщиною, що вилилося у тривалу митну війну з останньою у 1880-х роках.

На сторожі торговельних інтересів підданих Габсбургів у Дунайських князівствах стояли консульські установи монархії. Їхня мережа була наступною. У Бухаресті діяло генеральне консульство, якому

підпорядковувалися консульство у Яссах, до округу якого належали віце-консульства у Романі, Ботушанах (останнє рішенням МЗС припинило свою діяльність 31 березня 1892 р.) і Фольтіченах; консульство у Галаці з віце-консульством в Ізмаїлі; консульство в Бреїлі з віце-консульством у Фокшанах; а також віце-консульства у Джурджу, Турну-Северін, Плоєштах та Крайовій.

Жеребчук Софія Валентинівна, аспірантка Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНДОНЕЗІЇ У ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКІЙ СТРАТЕГІЇ КНР: СУТНІСТЬ ПОЛІТИКИ «ОСТРІВНИХ ОБОРОННИХ ЛАНЦЮГІВ»

Досліджено особливості сучасної військово-морської стратегії КНР, зокрема, передумови її виникнення та форми реалізації за допомогою тактики «обмеження доступу» до визначених територій, а також способи й можливості втілення цієї стратегії в життя за умов протидії з боку США та держав регіону Східної і Південно-Східної Азії.

Зайцева Зінаїда Іванівна, доктор історичних наук, професор кафедри політичної історії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ, Україна)

УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ДИСКУРСИВНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ

Учасникам конференції пропонується аналіз українського досвіду Першої світової війни, який розглядається як частина загальноєвропейських конфліктогенних процесів початку ХХ ст. Встановлено, що за кілька років до початку війни українці, як і інші народи багатонаціональних імперій, стали на шлях, який вів до створення незалежних держав. З'ясовано, що вироблення українськими громадсько-політичними діячами двох основних взаємовиключних варіантів вирішення національної проблеми велося на підставі очікуваних у результаті війни змін геополітичної картини.

Засядько Микола Вікторович, кандидат політичних наук, незалежний дослідник (м. Бровари, Україна)

РОЛЬ ВІЙНИ У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ США

Війна відіграла провідну роль у становленні Сполучених Штатів як держави та формуванні її зовнішньої політики. Кожна війна, яку вели США, сприяла виробленню певних стереотипів у їхній зовнішньополітичній поведінці, які так чи інакше проявляються і зараз. У цьому контексті найбільш важливими, на наш погляд, війнами є «індіанська війна», англо-американська, іспансько-американська, а також «холодна війна».

Зеленько Галина Іванівна, доктор політичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України (м. Київ, Україна)

КОНФЛІКТИ ІНТЕРЕСІВ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАДАПТАЦІЇ

Євроінтеграція є інтеграцією «вглиб», відповідно до теоретичних класифікацій, що підтверджує ретельне наукове обґрунтування цього процесу. Проте, відмінності у рівні економічного розвитку країн-старих членів і країн-неофітів наразі створило загрози для підтримання цілісності ЄС і викликало серію конфліктів інтересів, які спричинили політичну нестабільність у регіоні ЄС, передусім у Південній і Центрально-Східній Європі. Намагання скорочення соціальних витрат спричинили докорінну ротацію політичних сил і навіть до зміни політичних матриць в країнах ЦСЄ – передусім в Угорщині, Словаччині і Чехії.

Казакова Оксана Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна)

БАСКСЬКИЙ КОНФЛІКТ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ

Вивчення проблеми басків в Іспанії дає змогу краще розуміти процеси, які є проявами етнічного націоналізму. Гострі суперечки ведуться навколо питань, пов'язаних з визначенням ідентичності басків, а також шляхами отримання незалежності Країною Басків. Одним з найвідоміших аспектів баскської проблеми є тероризм ЕТА, але це лише частина конфлікту. Проблема басків в Іспанії була і залишається відкритою. Розв'язання конфліктності міжетнічних відносин правлячою елітою країни вбачається у посиленні федералізму та створенні нових, більш гнучких державних форм та механізмів.

Калінічева Галина Іванівна, кандидат історичних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

МЕРЕЖЕВІ ВІЙНИ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК НОВИЙ ФОРМАТ КОНФЛІКТІВ ТА ПРОТИСТОЯНЬ

Сучасні геополітичні процеси, формування національних систем безпеки і захисту вимагають ґрунтовного вивчення та наукового осмислення нового формату розвитку конфліктів і протистоянь – теорії і історії «мережевих» війн. Прикладом втілення високих технологій у військовій галузі стала розробка нової концепції ведення мережевоцентричної війни, орієнтованої на досягнення інформаційної переваги. Практичне втілення концепції «мережевоцентричної війни» яскраво представлено операціями США в Іраку (1991, 2003), Сомалі (1992), Боснії (1993), Югославії (1991), Афганістані (з 2001 р.).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу досліджень теоретичних і прикладних проблем національної пам'яті Українського інституту національної пам'яті (м. Київ, Україна)

УКРАЇНА – ПОЛЬЩА: КОНФЛІКТ ПАМ'ЯТЕЙ

Конфлікт з приводу інтерпретацій минулого – одна з вагомих рис міжнародної політики останніх двох десятиліть, як на пострадянському і посткомуністичному просторі, так і за його межами. В основі цього конфлікту, як правило, лежить відмінність інтересів, амбіцій і намірів суб'єктів історичної політики.

Актуальність пропонованої теми зумовлена кількома обставинами як концептуально-теоретичного, так і суто практичного плану. Підвищений інтерес до питань історичної політики пам'яті, ідентичності, «воєн пам'яті» проявляється в останні десятиліття у Польщі та Україні практично на всіх рівнях – державному, суспільному, інституціональному. Актуалізація проблеми викликана реалізацією протягом трьох років (2010 – 2012 рр.) наукового дослідницького проекту «Війни пам'яті» (йдеться про дослідження культурного ландшафту в контексті «воєн пам'яті» між трьома державами – Росією, Україною і Польщею).

Княздвірська Катерина Олексіївна, кандидат політичних наук, науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЯК ДЖЕРЕЛО КОНФЛІКТІВ У СУБСАХАРСЬКІЙ АФРИЦІ

Африканський континент має великі запаси природних ресурсів. Бажання отримати доступ до володіння такими ресурсами як нафта і газ часто стає першопричиною багатьох внутрішніх конфліктів у Субсахарській Африці, які досить часто стимулюються прихованим впливом зовнішніх сил. Також внутрішні конфлікти можуть виникати внаслідок боротьби за такі життєво важливі запаси як вода та пасовища. Фактично, ресурсна складова стає джерелом конфліктів на Африканському континенті і призводить до ескалації конфліктів та їх поширення назовні (зокрема розвиток піратства в Аденській затоці).

Ковальова Олександра Ігорівна, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ МІЖДЕРЖАВНИХ КОНФЛІКТІВ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Врегулювання існуючих конфліктів і запобігання виникненню нових було однією з основних цілей латиноамериканської інтеграції від початку її здійснення. Однак, створена з цією метою Міжамериканська система продемонструвала свою неефективність. Більш результативними стали суто латиноамериканські об'єднання – передусім, Контадорський процес, що згодом оформився у Групу Ріо-де-Жанейро. На початку ХХІ ст. ця тенденція збереглась: зараз найбільш ефективними у розв'язанні конфліктів є Співдружність Латиноамериканських і Карибських держав (правонаступниця Групи Ріо) та Союз Південноамериканських Націй.

Кононенко Сергій Володимирович, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу теорії і методології всесвітньої історії Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

КРАЙНОЩІ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ: ВІЧНИЙ МИР І ТОТАЛЬНА ВІЙНА

У доповіді концептуальними засобами теорії міжнародних відносин війна тлумачиться як природне й закономірне явище міжнародних відносин – їх «структурний ефект» та дефінітивна ознака. Розвивається бачення війни як «соціалізованого насильства» та виокремлюються основні складові політичного контексту, який і робить просте насильство різновидом міжнародно-політичної взаємодії – робить війною. Обґрунтовується системно-історична специфіка воєн.

Константинов Олександр Юрійович, магістр історії, здобувач Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

ПОЛІТИКА США ЩОДО КОСОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ У 1998-1999 РР.

У доповіді розглядається політика США щодо косовського конфлікту на етапі переходу його у фазу збройного протистояння. У роботі проведено аналіз причин ескалації конфлікту, основних кроків адміністрації Б. Клінтона щодо його врегулювання та їх ефективності. На підставі широкого кола автор джерел дає оцінку доцільності проведення військової операції країн НАТО «Союзна сила» у 1999 р. і досягнутих при цьому результатів.

Корнієнко Наталя Василівна, аспірантка Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ПИТАННЯ ВИВОДУ УКРАЇНСЬКОГО КОНТИНГЕНТУ З ІРАКУ У ПЕРЕДВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ 2004 Р. В УКРАЇНІ

У доповіді пропонується аналіз позицій кандидатів у президенти України під час виборчої кампанії 2004 р. щодо перебування українського воєнного контингенту в Іраку. Виокремлені причини та мотиви позицій кандидатів щодо доцільності перебування українських вояків в Іраку. Окреслено позиції американських експертів щодо ролі України в Іракській війні.

Кос-Станішіч Лідія, доктор політичних наук, професор факультету політичних наук Університету Загреб (м. Загреб, Хорватія)

КОНФЛІКТИ МІЖ КРАЇНАМИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В РОКИ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ ТА РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ

У доповіді розглянуті три конфлікти між державами Латинської Америки в період холодної війни: суперечка між Аргентиною і Чилі за протоку Бігля та володіння трьома островами (1978-1985 рр.), «футбольна» війна між Сальвадором і Гондурасом за визначення лінії кордону та через питання міграції (1969 р.), центральноамериканський конфлікт у 1980-х рр. Роль Організації американських держав (ОАД), що була створена з метою мирного розв'язання спорів у країнах Західної півкулі, у вирішенні цих конфліктів не завжди була вдалою. В очах латиноамериканців ОАД сприймалася як «відгалуження» США, що і вплинуло на погані результати у розв'язанні трьох раніше згаданих конфліктів. Зокрема, один з них був вирішений завдяки Ватикану, інший – за допомогою Європейського співтовариства, і тільки у випадку «футбольної» війни роль ОАД була успішною.

Космина Віталій Григорович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри регіональних систем та європейської інтеграції Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ЗІТКНЕННЯ СВІТОВИХ СИСТЕМ І ЛОКАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Найгостріші міжнародні конфлікти сучасності мають здебільшого цивілізаційне забарвлення. Але проявляються вони як зіткнення між постцивілізаційними світовими системами і традиційними цивілізаціями.

Кудряченко Андрій Іванович, директор Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України», доктор історичних наук, професор (м. Київ, Україна)

ПЕРША БЕРЛІНСЬКА КРИЗА (1948-1949 РР.) – ВІДПРАВНИЙ РУБІЖ ПРОТИСТОЯННЯ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

Дається аналіз післявоєнного розкладу сил на європейському континенті, особливостей розвитку подій на німецькій землі, зокрема блокади Західного Берліну, виокремлюється роль повітряного мосту з ним, який установили західні держави, та з'ясовуються наслідки першої Берлінської кризи для Німеччини, Європи та формування конфронтації держав і блоків у більш широких межах.

Кухта Іван Петрович, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Республіці Вірменія, здобувач кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ТЕРИТОРІАЛЬНІ СУПЕРЕЧНОСТІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У доповіді автор аналізує територіальні суперечності між Україною та Російською Федерацією, визначає основні проблеми, які перешкоджають врегулюванню питань оформлення кордону між Україною та Росією на початку ХХІ ст. У висновках автор висловлює сподівання, що наявні питання будуть вирішені в найближчому майбутньому у дусі добросусідських стосунків.

Логвиненко Ольга Миколаївна, аспірант Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

РОЛЬ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З ПРИКОРДОННОЇ ДОПОМОГИ МОЛДОВІ ТА УКРАЇНИ (EUBAM) У ВРЕГУЛЮВАННІ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ

У доповіді розглянута передісторія та сучасний стан Придністровського конфлікту. Увага приділена існуючим і можливим проектам його врегулювання. Насамперед, аналізується місце України та ЄС у переговорному процесі Кишинів – Тирасполь. Особлива увага приділяється одному з інструментів забезпечення безпеки на кордоні Молдови та України – місії EUBAM. На сьогоднішній день ця Місія є унікальним проектом ЄС, що покликаний не тільки сприяти здійсненню прикордонного контролю згідно з європейськими стандартами, але і надавати технічну допомогу в процесі врегулювання Придністровського конфлікту. Доповідь окреслює основні досягнення Місії в сфері налагодження двосторонніх відносин між Кишиневом і Тирасполем та аналізує внесок EUBAM до системи європейської безпеки.

Лоссовський Ігор Євгенович, кандидат фізико-математичних наук, заступник начальника Управління Третього територіального департаменту Міністерства закордонних справ України (м. Київ, Україна)

«КОРЕЙСЬКА ПРОБЛЕМА» ЯК ГОЛОВНА ЗАГРОЗА РЕГІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ У СХІДНІЙ АЗІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Зроблено стислий історичний огляд виникнення та розгортання «корейської проблеми» від часів Корейської війни 1950-1953 рр. до цього часу. Розглянуті питання, пов'язані з проблемою «розділеної корейської нації» та існування двох корейських держав, а також наявні в експертному середовищі та серед регіонального політикуму міжнародні алгоритми її вирішення. Аналізується історія та сучасний стан розвитку «ядерної проблеми» Північної Кореї, можливі напрями, перспективи та міжнародні механізми її розв'язання.

Мельничук Ігор Миколайович, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна)

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

У доповіді основна увага буде приділена аналізу структури та особливостей діяльності міждержавних інституцій у військово-політичній сфері на пострадянському просторі.

Метельова Тетяна Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

КОНФЛІКТОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ІДЕОЛОГЕМИ І РЕАЛЬНІСТЬ

Визнання провідними політичними лідерами Європи невдачі політики мультикультуралізму було «пусковим гачком» легітимації сплеску критики цієї доктрини. На жаль, критика ця сама на сьогодні залишається здебільшого поверховою та заідеологізованою. В її річищі провину за невдачу мультикультуралістського підходу покладають на радикальний лібералізм. Однак, як доводить неупереджений аналіз, причини відносної невдачі мультикультуралізму полягають у протилежному – у відході від звичних для Європи ліберальних принципів на користь преференцій прав спільноти над правами людини.

Мігалчан Віктор Іванович, здобувач *Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)*

УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКИЙ КОНФЛІКТ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА ВЛИВ НА ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ У МАЙБУТНЬОМУ

Румунія – молода європейська країна, сформована у сучасному вигляді відносно нещодавно. Через вплив різного роду історичних подій вона зазнала територіальних змін. Її бажання повернути втрачене, а також різного роду амбіції та особливості часто стають причинами конфліктів між Україною та Румунією, велика кількість з яких є прихованими. Паралельно з тим конфлікти виникають не лише на міждержавному рівні, а і на місцевому. Фактично територіальне питання, як прямо, так і опосередковано, є джерелом конфліктів між нашими країнами, яке, у свою чергу, доповнюється новими.

Миклащук Ігор Миколайович, кандидат політичних наук, науковий співробітник *Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)*

НАВІШУВАННЯ ЯРЛИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ

В умовах низького рівня політичної культури навішування ярликів політичним опонентам є невід'ємною складовою діяльності політичних акторів в Україні. У широкому спектрі політичних ярликів чільне місце займають теми, що апелюють до перебігу та підсумків Другої світової війни. Деструктивна роль політики навішування ярликів полягає у руйнуванні соціального організму, знеціненні засад суспільної моралі та гідності, формуванні антисоціальних норм поведінки тощо.

Мудрієвська Ірина Ігорівна, аспірантка *Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)*

«ЯМБУРЗЬКИЙ КОНФЛІКТ» В ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ ІЗ ЧЕСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

Проаналізовано історію та сучасний стан розвитку «ямбурзького» конфлікту у процесі економічного співробітництва незалежної України із Чеською Республікою. Охарактеризовано «Ямбурзькі угоди» від 30 червня 1997 р., відповідно до яких має відбуватися погашення заборгованості України перед Чеською Республікою. Розкрито вплив наявності «ямбурзького» боргу на розвиток міждержавних відносин України із Чехією. Визначено шляхи розв'язання «ямбурзького» конфлікту.

Некрасова Валерія Валеріївна, аспірантка Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ПРОТИБОРСТВО СРС – США ЧАСІВ «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ» У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Метою доповіді є огляд розробленості проблеми глобального протистояння у сучасній українській та російській історіографії, виявлення основних напрямків та тем дослідження подій «холодної війни». Новими тенденціями у сучасних дослідженнях протиборства між СРСР та США є збільшення уваги до ідеологічної складової протистояння, розкриття впливу зовнішньополітичних факторів на внутрішній розвиток суспільства, зростання кількості досліджень з питань радянської політики у Центральній та Східній Європі тощо.

Піляєв Ігор Славович, доктор політичних наук, провідний науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

КОНФЛІКТОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОСІЙСЬКОГО КОНСЕРВАТИВНОГО ДИСКУРСУ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Виступ присвячений консолідації консервативного дискурсу в РФ в умовах поглиблення структурної кризи російської економіки, відсутності вагомих результатів модернізації, суперечливого для Росії стану інтеграції на пострадянському та євразійському просторі. Особлива увага приділена ідеологічному позиціонуванню новоствореного «Ізборського клубу» як спроби консервативно налаштованої частини російської політичної еліти розробити, на противагу демократизаційним та глобалізаційним впливам, нову авторитарну стратегію мобілізації й модернізації.

Пугачова Дар`я Володимирівна, молодший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

РОЛЬ НОРВЕГІЇ У ФОРМУВАННІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО БЛОКУ НАТО

В доповіді йтиметься мова про формування військово-політичного блоку НАТО у 1949 р. і ролі, яку відіграла у цьому процесі Норвегія. Буде окреслено загальні риси міжнародної ситуації, що склалася у другій половині 1940-х рр. і характеризувалась початком холодної війни і наявністю потенційної загрози з боку СРСР, що змусило Норвегію вступити до Північноатлантичного Альянсу. Окрему увагу буде приділено питанню безпосереднього входження Норвегії до НАТО, яка намагалась після Другої світової війни все ж займати нейтральну позицію, тримаючись окремо від будь-яких міждержавних альянсів. Також у доповіді будуть визначені

наслідки вступу Норвегії до НАТО і коротко окреслено співпрацю до кінця холодної війни.

Саух Юрій Петрович, кандидат філософських наук, доцент кафедри політичної аналітики та прогнозування НАДУ при Президентові України (м. Київ, Україна)

СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ: ЗМІЩЕННЯ СВІТОВИХ ЦЕНТРІВ ВПЛИВУ

Доповідь присвячено огляду основних глобальних трендів, що мають місце у світовому розвитку після розпаду біполярної системи. Автор звертає особливу увагу на те, що очікувана глобальна гегемонія північноамериканського континенту змінилась тенденцією до встановлення моделі регіонального лідерства так званими країнами, що розвиваються. Як результат, масштабні суспільно-політичні заворушення у багатьох регіонах світу: «арабська весна» в країнах MENA, корейська проблема, нестабільність у Східній Європі тощо. В цих трансформаційних умовах Україна має усі шанси захопити регіональні ініціативи і стати центром прийняття важливих локально-європейських рішень.

Сергеев Євген Юрійович, доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник, керівник Центру «XX століття: соціально-політичні та економічні проблеми» Інституту загальної історії РАН, Президент Російської асоціації істориків Першої світової війни (м. Москва, Росія)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Доповідь присвячена розгляду нових тенденцій у вивченні історії Першої світової війни, яка стала прологом історії всього XX століття. «Велика» – так до вересня 1939 р. називали Першу світову війну. І це було виправдано, оскільки вона виявилася небаченою за своїми масштабами, тривалістю і результатами. Епохальний характер періоду 1914-1918 рр.. пов'язаний з катастрофою чотирьох великих імперій – Німецької, Австро-Угорської, Османської та Російської. Результатом війни стало перекроювання карти Європи та світу. Вона викликала до життя революційні виступи і національно-визвольні рухи, що продовжують чинити потужний вплив на всі сфери людського існування: політику, економіку, культуру. У цьому плані, найбільш актуальними проблемами вивчення Першої світової війни представляються наступні питання.

По-перше, використання мультидисциплінарної методології, яка творчо поєднує підходи, характерні не тільки для історії, а й політології, соціології, культурології, психології, географії тощо.

По-друге, заслуговує згадки прагнення багатьох дослідників подолати традиційний Європоцентризм у вивченні подій 1914-1918 рр.. Сьогодні

більшість авторів не обмежуються тільки основними театрами військових дій Старого Світу, а намагається у своєму аналізі враховувати вплив так званих «другорядних» фронтів на ситуацію у Європі.

Третьою помітною тенденцією сьогодні виступає вивчення еволюції соціальних рухів і груп у період Світової війни. Крім вкладу у військові дії селян, робітників та інтелігентів, одягнених у шинелі, історики акцентують увагу на аналізі різних соціальних об'єднань і організацій, сформованих за будь-якою ознакою: етнічною, релігійною, віковою, статевою і т.д.

Четвертою проблемою залишається розгляд ролі нейтральних країн у війні. Сьогодні стає очевидним, що взаємозв'язок їх зовнішньої і внутрішньої політики з прийняттям рішень урядами воюючих держав була більш різноманітною, ніж уявлялося раніше.

Думається, що обговорення запропонованих сюжетів на міжнародній конференції в Інституті всесвітньої історії НАН України дозволить дослідникам просунути у створенні сучасної концепції історії Першої світової війни.

Солошенко Вікторія Віталіївна, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ЗНЕСЕННЯ БЕРЛІНСЬКОГО МУРУ – ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТУ СХІД-ЗАХІД НА КОНТИНЕНТІ

Німецько-німецькі відносини за канцлера Г. Коля були виведені із застою і охопили різні сторони суспільного життя та соціально-економічних зв'язків двох держав. Просуванню вперед сприяла так звана політика «дрібних кроків» і «поступки за поступку», яка була конкретизована у рішеннях уряду ФРН у грудні 1982 р. і лютому 1983 р. Падіння Берлінського муру означало для німців свято возз'єднання двох частин, насильно поділеної нації. У березні 1990 р. у Східній Німеччині відбулися перші демократичні вибори і вже 3 жовтня дві частини Німеччини остаточно об'єдналися в одну державу. Для світу – падіння Берлінського муру було передвісником втрати світового значення СРСР і зміни геополітичної карти світу.

Станке Жаклін, доктор історичних наук, доцент історії в університеті Кемпбелл (м. Буес-Крік, США)

ІСТОРІОГРАФІЯ КОНФЛІКТІВ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ

Доповідь присвячена дослідженню стану вивченості конфлікту, відомого як Холодна війна, в історіографії у всіх її варіаціях. За мету поставлено оцінити вплив спадщини біполярного конфлікту на сучасні міжнародні відносини. Особливу увагу приділено питанням виявлення причин та характеру конфлікту, його плину у часі та просторі, впливу як на окремих учасників, так і на міжнародні відносини у цілому.

Третяк Володимир Леонідович, провідний екскурсовод Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років», аспірант Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

«ПОЛЬСЬКА КАМПАНІЯ» СРСР 1939 РОКУ У ВІДОБРАЖЕННІ АРМІЙСЬКОЇ ПРЕСИ

У доповіді на основі радянських друкованих видань досліджується доля західноукраїнських земель в ході воєнного конфлікту СРСР та Польщі.

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

КОНФЛІКТОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНИХ АРАБСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙ

«Арабська весна» 2010-2011 рр. продемонструвала складність передбачення і навіть хаотичність розвитку світових міжнародних процесів. Політичні режими, які десятиліттями існували на Близькому Сході та у Північній Африці, були повалені. Це справило суттєвий вплив не лише на регіональному рівні, але й на ситуацію на глобальній міжнародній шахівниці. Щонайменше йдеться, по-перше, про загострення обстановки в близькосхідному регіоні як у міжнародному, так і внутрішньополітичному вимірах; по-друге, про накопичення конфліктогенного потенціалу в районі Середземномор'я; по-третє, про необхідність врахування нової «дуги нестабільності» в межах всієї міжнародної системи безпеки.

Фрольцов Владислав Валерійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Білоруського державного університету (м. Мінськ, Білорусь)

«КОЛЬОРОВІ РЕВОЛЮЦІЇ» В УКРАЇНІ, ГРУЗІЇ ТА КИРГИЗСТАНІ: ПОЗИЦІЯ УРЯДУ Г. ШРЕДЕРА

Розглядається реакція уряду ФРН на чолі з канцлером Г. Шредером (1998-2005 рр.) на внутрішньополітичні кризи в Україні (2004 р.), Грузії (2003 р.) та Киргизстані (2005 р.). Позиція Німеччини з цього питання відрізнялася особливою обережністю і стриманістю, що у черговий раз свідчить про ситуативний підхід керівництва ФРН до вибудовування відносин з пострадянськими державами на рубежі ХХ-ХХІ ст.

Фурса Алла Олександрівна, здобувач Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІВ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ У КОНТЕКСТІ ГОЛОВУВАННЯ УКРАЇНИ В ОБСЄ У 2013 Р.

У доповіді розглядатимуться питання участі України у врегулюванні конфліктів на території Південного Кавказу, а також Придністровського конфлікту. У цьому контексті доповідач окремо зупиниться на пріоритетах та задачах України під час головування в ОБСЄ у 2013 р.

Харлан Ганна Олександрівна, аспірантка відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України (м. Київ, Україна)

ПОЛІТИКА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ (1990-2013 РР.)

Розглядається політика ФРН щодо врегулювання Придністровського конфлікту на сучасному етапі. Проаналізовано особливості впливу регіонального конфлікту у Придністров'ї на становлення німецької зовнішньої політики у східноєвропейському напрямі та перспективи участі Молдови й України в інтеграційних процесах на пострадянському просторі.

Хонін Валентин Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

МІЖНАРОДНИЙ КОНФЛІКТ: МОДЕЛІ ДОКЛАДАННЯ СИЛ

Доповідь присвячена кваліфікації підходів у «силовому» моделюванні міжнародних конфліктів. Вводяться розрізняльні характеристики фаз, етапів, стадій, кроків, силового поля міжнародних конфліктів.

Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, перший проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ІТАЛІЙСЬКІ ВІЙНИ (1494-1559 РР.) ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У добу раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.), поряд з виникненням і еволюцією європейської системи держав, відбувається об'єктивно обумовлений процес інституціонального оформлення зовнішньої політики та дипломатичних служб держав Європи в умовах трансформації та глобалізації

світового простору. Дипломатична практика і дипломатичні служби європейських держав інституціоналізувалися у відповідь на зміцнення державної влади у часово-політичному просторі європейського континенту та як наслідок постійних воєн, зокрема – Італійських воєн (1494-1559 рр.). Одні з центральних місць у теорії та практиці дипломатії раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.) посідали саме проблеми розуміння сутності, функцій і методів реалізації влади у сфері зовнішніх зносин. Концепт «війни» і «миру» визначав міждержавні відносини і був тим фактором який сприяв формуванню відповідних систем держав.

Чекаленко Людмила Дмитрівна, доктор політичних наук, професор кафедри регіональних систем та європейської інтеграції Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ БІПОЛЯРНОСТІ

У доповіді пропонується загальна характеристика біполярної системи міжнародних відносин та роздуми щодо існування та зникнення системи біполярності. Також акцентується увага на еволюційних проявах цієї системи міжнародних відносин у сучасному вимірі.

Чорногор Ярослав Олексійович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

НАСЛІДКИ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Придністровський конфлікт, що на початку 90-х рр. XX ст. пройшов фазу військового збройного протистояння, з часом не був розв'язаний. Перейшовши в стадію «замороженого» конфлікту, він залишається фактором ризику на регіональному рівні. Доповідь присвячена розгляду наслідків придністровського конфлікту на країни регіону у пострадянський період.

Чубрикова Ольга Олександрівна, кандидат філологічних наук, заступник директора – Начальник Управління країн Південної Європи, Балкан та Південного Кавказу Третього територіального департаменту МЗС України (м. Київ, Україна)

ПОСЕРЕДНИЦТВО У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОГО АВТОРИТЕТУ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

Посередництво у врегулюванні конфліктів є одним з нових напрямів зовнішньої політики Турецької Республіки. Він реалізується у контексті заявлених турецьким керівництвом амбіцій щодо регіонального та глобального лідерства на підтвердження здатності відігравати важливу роль у власному регіоні. Зазначений напрям є однією зі складових турецької

зовнішньополітичної концепції «стратегічної глибини», яку становить поєднання геополітичного положення та історичного спадку Туреччини. Отже, культурне та цивілізаційне розмаїття, що уособлює турецька історія, є фундаментом, який дозволяє Туреччині претендувати на роль «регіонального брокера» та лідера.

Шаповалова Олександра Ігорівна, кандидат політичних наук, викладач кафедри зовнішньої політики та дипломатії Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО КОНФЛІКТУ

Виникнення міжнародного конфлікту безпосередньо впливає на процес прийняття зовнішньополітичних рішень у державах, які беруть у ньому участь. Конкретні ефекти та прояви залежать від типу міжнародного процесу та характеристик зовнішньополітичного механізму держави, але можна виявити деякі загальні особливості. Конфлікт створює стратегічну ціль зовнішньої політики і має структуруючий ефект, сприяючи перегрупуванню її пріоритетів. У конфлікті відбувається адаптація арсеналу зовнішньополітичних інструментів з пріоритезацією тих засобів та ресурсів, які необхідні для досягнення цілей у конфлікті.

Шимкевич Катерина Олександрівна, старший лаборант, асистент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна)

«МИРНИЙ АКТИВІЗМ» ПІД ЧАС БАЛКАНСЬКОЇ КРИЗИ 1990-Х – 2000-Х РР.: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

«Мирний активізм», як один із аспектів роботи локальних організацій, є малодослідженим через недостатнє висвітлення у відомих джерелах з історії балканської кризи. Детально дослідити його дозволяють щорічні звіти про діяльність локальних інституцій, публікації у західно-балканських ЗМІ, щоденники волонтерів, матеріали конференцій та круглих столів, музейні експозиції, архіви республік колишньої Югославії, витяги деяких матеріалів опубліковані у мемуарах політичних діячів.

Ширяєв Михайло Валерійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

УЧАСТЬ ПРОФЕСОРА Г.Л. БОНДАРЕВСЬКОГО В РОЗРОБЦІ РАДЯНСЬКОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ ІНДІЙСЬКОГО ОКЕАНУ (КІНЕЦЬ 70-Х – 80-ТІ РР. ХХ СТ.)

Професор Г.Л. Бондаревський (1920-2003 рр.) один із перших науковців СРСР, який запропонував і розробляв радянський проект системи безпеки в басейні Індійського океану наприкінці 70-х та протягом 80-х рр.

XX ст. Основні положення цієї концепції він викладав у навчальних курсах із зовнішньої політики країн Азії, що читав у Дипломатичній академії, на міжнародних конференціях, в аналітичних записках, адресованих вищому керівництву Радянського Союзу. Частково певні положення, які розробляв Г.Л. Бондаревський, були реалізовані в практичній діяльності радянського МЗС.

Шморгун Олександр Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (м. Київ, Україна)

ВІЙСЬКОВИЙ КОНФЛІКТ ЯК ІНДИКАТОР ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ДИНАМІКИ ВОРОГУЮЧИХ СТОРІН (ВСЕСВІТНЬО-ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ)

На основі аналізу перебігу подій під час широкомасштабних військових конфліктів між державними та імперськими утвореннями і різноманітними коаліціями на різних щаблях всесвітньої історії розкриваються їх цивілізаційні характеристики та креативний потенціал, що виступає базовим критерієм реального геополітичного та геоекономічного лідерства. Зв'язок між креативним та військовим потенціалами оцінюється з врахуванням взаємодії економічної, політичної і духовної сфер суспільного життя.

Шпаковська Любов Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри дипломатичної і консульської служби Дипломатичної академії України при МЗС України (м. Київ, Україна)

ВПЛИВ РЕЛІГІЙНОГО ЧИННИКА НА ЗОВНІШНЮ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Україна була і залишається зоною зіткнення інтересів Західної та Східної цивілізацій, які використовують різноманітні чинники впливу на розвиток держави і суспільства в цілому. Релігійно-духовна складова являється одним з таких чинників. Але, релігійно-національне відродження в Україні відбувається неоднозначно і суперечливо. Наявна в країні поліконфесійність, ускладнена міжцерковними конфліктами та обтяжена агресивним зростанням політичної активності в релігійному-духовному житті сучасного суспільства є джерелом наростання соціальної напруги в державі, регіоналізації, наростання сепаратистських настроїв, що являється сприятливим ґрунтом для посилення зовнішньої небезпеки для України.

Шреффель Михайло Юрійович, докторант кафедри історії держави і права Польщі, відділення права та адміністрації Університету Миколи Коперника (м. Торунь, Польща)

ПРАВОСУДДЯ У ВАГОНІ І НА КОРАБЛІ. ВІЙСЬКОВО-ТРАНСПОРТНІ ТРИБУНАЛИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ І ІНОЗЕМНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ

У доповіді, з урахуванням основних проблем військових дій, проаналізовано формування і функціонування військово-транспортних трибуналів під час громадянської війни та іноземної інтервенції. Описана судова система, що діяла на території України в період 1917-1920 рр. На основі ряду нормативних актів і неопублікованих архівних матеріалів охарактеризовано військово-транспортні трибунали та їх робота. Особливу увагу приділено питанням формування військово-транспортних трибуналів в портах Чорного і Азовського морів, а також на донецьких залізницях.

Щербатюк Дар'я Валеріївна, аспірантка Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

ДІЯЛЬНІСТЬ «ШАНХАЙСЬКОЇ П'ЯТІРКИ» У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У 1996-2001 РР.

Після розпаду СРСР для країн Центральної Азії стало актуальним питання про створення регіональної системи безпеки. У ході його вирішення стала очевидна необхідність інтеграції як всередині регіону, так і за його межами. Така ситуація сприяла утворенню нових політичних блоків і організацій. Формат СНД не зміг адаптуватися до нової геополітичної ситуації регіону, і проекти регіональної інтеграції вийшли за рамки Співдружності. Інтеграційним об'єднанням, що стало основою для забезпечення безпеки у Центральноазійського регіону, стала "Шанхайська п'ятірка».

Якименко Людмила Миколаївна, кандидат філологічних наук, асистент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

ВПЛИВ НАГІРНО-КАРАБАСЬКОГО КОНФЛІКТУ НА АМЕРИКАНСЬКО-АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІ ВІДНОСИНИ (КІН. ХХ СТ.)

Після розпаду СРСР відбулася ескалація конфлікту між Азербайджаном і Вірменією щодо Нагірного Карабаху. Через те, що воюючі сторони не змогли прийти до консенсусу, до вирішення територіальних суперечок долучилися США як член Мінської групи посередників. Білий дім систематично представляв плани розв'язання карабаської проблеми. Однак при цьому він переслідував свої геополітичні цілі: закріплення у Каспійському регіоні через налагодження відносин із Баку. Втім, діяльність вірменського лобі в США, як і небажання учасників конфлікту йти на

поступки, перешкоджали процесу врегулювання протиріч і реалізації Білим домом своєї зовнішньополітичної доктрини на Каспії.

Ялі Максим Харлампійович, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України (м. Київ, Україна)

ВІЙСЬКОВІ КАМПАНІЇ США НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ЯК ЧИННИК РУЙНАЦІЇ БІПОЛЯРНОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ

Остаточне руйнування основ біполярної міжнародної системи відбувалося наростаючими темпами після приходу до влади в США команди неоконсерваторів у 2001 р. Формальним приводом для цього стала оголошена війна Сполучених Штатів проти міжнародного тероризму після терактів в Нью-Йорку 11 вересня 2001 р. Втім, вони лише розвинули тенденції, закладені їхніми попередниками з адміністрації Б. Клінтона. За неповні вісім років (починаючи з військових дій в Боснії до війни в Іраку) за ініціативою США було розпочато чотири великих збройних конфліктів – в середньому по одному кожні два роки.

Ярмоленко Віталій Васильович, магістрант факультету міжнародних відносин Національного університету “Острозька академія” (м. Острог, Україна)

ТЕРИТОРІАЛЬНІ СУПЕРЕЧКИ В РЕГІОНІ ПІВДЕННО-КИТАЙСЬКОГО МОРЯ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРОТИСТОЯННЯ КНР ТА США

У доповіді висвітлено проблему територіальних суперечок між низкою держав Південно-Східної Азії та Китаєм в регіоні Південно-Китайського моря, що набуває особливого загострення в контексті розгортання геополітичного протистояння КНР та США. На фоні зростаючої ролі КНР в регіоні, проблема навколо спірних островів Спратлі та Парасельських островів все більше загострюється. Держави ПСА дедалі частіше розглядають дії Китаю як експансію. У цьому контексті, важливу роль відіграє вплив США у зазначеному регіоні. Керівництво США проголосило курс на повернення основного зовнішньополітичного вектору в напрямку АТР, що в подальшому стимулюватиме геополітичне протистояння із КНР.